

Numer ISBN nie jest w polskim prawie obowiązkowy, jednak dla wydawców oraz dla autorów i naukowców ma duże znaczenie ze względu na prestiż, indeksowanie w bazach oraz naukową ewaluację.

Znaczenie ISBN dla naukowców

ISBN *International Standard Book Number* jest dobrowolnym systemem opisanym w normie PN-ISO 2108:2006 i najbardziej rozpowszechnionym identyfikatorem opisującym książki. W Polsce nadawany jest książkom od lat 70. ubiegłego wieku, a numery przydziela Krajowe Biuro ISBN, które podlega Bibliotece Narodowej.

System ISBN w Polsce

Numer ISBN koduje informacje o określonej publikacji (kraj-wydawca-produkt wydawniczy). Obecnie składa się z 13 cyfr umieszczonych w pięciu grupach rozdzielanych łącznikiem. Numery ISBN są przyznawane w pakietach po 10, 100, 1 000 lub 10 000 sztuk. Są państwa, w których wydawca musi zapłacić za ISBN – na przykład w USA czy Australii pojedynczy numer ISBN kosztuje 125 dolarów. W większych pakietach jest taniej (za 100 numerów płaci się 575 dolarów). W innych krajach, na przykład w Kanadzie, Indiach, ISBN jest bezpłatny, tak też jest w Polsce.

Warto też zauważyć, że nie jest to element obowiązkowy w świetle prawa krajowego i międzynarodowego. Generalnie nadawanie numerów ISBN należy do dobrych obyczajów branży wydawniczej.

Nie dla korzyści podatkowych

Dawniej o popularności stosowania ISBN decydowały przede wszystkim kwestie podatkowe. Bez tego numeru książka była traktowana jako towar, którego dotyczyła 23-procentowa stawka VAT. Jeśli był ISBN, wtedy można było zastosować 5 proc. VAT. Od 1 kwietnia 2019 roku nowa ustawa zmieniła sposób klasyfikowania i opodatkowania książek. Obecnie wszelkiego rodzaju książki – drukowane, dźwiękowe czy elektroniczne – są opodatkowane 5 proc. VAT – bez wymogu oznaczenia publikacji symbolami ISBN/ISSN.

Skoro nie trzeba, to po co?

Z punktu widzenia każdej instytucji, która należy do łańcucha dystrybucji danej publikacji, ISBN sprawdza się doskonale do identyfikacji dzieła na małą i dużą skalę. Dystrybutorzy i sieci sprzedaży mogą go wymagać, aby wprowadzić książkę do obiegu. Co więcej, w przypadku e-booków pliki posiadające ISBN są lepiej wyszukiwane w internecie i skuteczniej indeksowane w bazach danych. Wykluczają też popeł-

nianie błędów podczas wprowadzania publikacji do baz danych – często zamiast umieszczać długie opisy bibliograficzne wystarczy wstawić przypisany numer ISBN, by pobrany został pełny opis.

To także kwestia prestiżu dla wydawcy i dla autora. Nie można zapomnieć o aspekcie, który jest najbardziej interesujący dla naukowców – źródłem danych do ewaluacji są informacje, zaimportowane do systemu PBN (Polska Bibliografia Naukowa), których opis został zamieszczony w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on. Tutaj, w przypadku monografii, jednym z elementów wymaganych rozporządzeniem, jest właśnie ISBN. W każdym zestawieniu dorobku naukowego najlepiej prezentują się pozycje, które są uzupełnione o najbardziej rozpowszechnione numery i identyfikatory: ISBN, ISSN czy DOI.

Numerów ISBN nie można ponownie wykorzystać po ich przypisaniu, co chroni każdą wersję książki przed naruszeniem praw autorskich. Dzięki nim biblioteki, księgarnie i dystrybutorzy identyfikują, śledzą i odpowiednio katalogują ważne informacje o książce. Każda wersja czy wydanie utworu jest prawidłowo rejestrowana, co ułatwia udostępnianie lub sprzedaż. Warto dodać, że w niektórych krajach na numerze ISBN opierają się instytucje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, odpowiadające za repartycję wynagrodzenia autorów i wydawców.

ISBN z wydawnictwa na ministerialnym wykazie

Dla naukowców znaczenie będzie miało to, by monografia, materiały konferencyjne czy publikacja zostały wydane przez wydawnictwo znajdujące się na ministerialnym wykazie. Oczywiście z numerem ISBN.

Wydana przez Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej recenzowana monografia naukowa otrzymuje 80 punktów, za redakcję monografii naukowej naukowiec otrzyma 20 punktów, za rozdział w monografii – 20 punktów. W przypadku wykazania publikacji z wydawnictw, które w wykazie się nie znalazły, autorzy otrzymaliby znacznie mniej punktów – 20 za autorstwo i po 5 za redakcję lub rozdział w monografii naukowej.

► c.d. na str. 42

Znaczenie ISBN dla naukowców

29 września 2020 r. MNiSW wydało komunikat w sprawie najnowszego wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe. Rozszerzony wykaz obejmuje 728 wydawnictw: 692 na poziomie I (80 pkt) i 36 na poziomie II (200 pkt).

Jak zwykle wykaz budzi kontrowersje w środowisku. Można jednak zauważyć, że poszczególne wydawnictwa uniwersyteckie i poligraficzne nie zostały wyszczególnione – funkcjonują tu wyłącznie uczelniane. W praktyce oznacza to, że wszystkie wydawnictwa działające w ramach danej uczelni uzyskają tyle samo punktów, czyli Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, jako główne wydawnictwo uczelniane, dostarczy autorom tyle samo punktów co wydawnictwa działające przy wydziałach czy przy innych jednostkach uczelni.

Jedna publikacja z wieloma numerami ISBN?

Wydawać by się mogło, że pojedyncza publikacja może mieć tylko jeden numer ISBN – ale w praktyce książka może występować w różnych formach produktowych. Według zaleceń Biblioteki Narodowej każda z nich powinna być oznaczona odrębnym numerem ISBN. Co to oznacza w praktyce? Inny ISBN może mieć ta sama książka drukowana w oprawie

twardej, w oprawie miękkiej, w wydaniu albumowym, nagrana jako audiobook czy sprzedawana online w wersji elektronicznej. W przypadku e-booków zaleca się, aby każdemu dostępnemu oddzielnie formatowi nadać odrębny ISBN.

Jak stosowanie wielu numerów ISBN wygląda z punktu widzenia ewaluacji? Otóż publikacja naukowa jest uwzględniana w ewaluacji tylko raz – bez względu na miejsce i formę wydania.

Do czego obliguje stosowanie ISBN?

Wydawca otrzymując pulę numerów ISBN musi, zgodnie z ustawą, wysłać egzemplarze obowiązkowe do bibliotek rozsianych po całym kraju. Jeśli nakład jest do 100 egzemplarzy, wtedy wysyłane są dwie książki, natomiast jeśli nakład jest większy, wtedy wysyłamy 17 książek. Wydawca musi też zgłosić wykorzystanie numeru ISBN przez uzupełnienie danych książki, której nadano numer, natomiast w przypadku publikacji wydawanych wyłącznie w postaci elektronicznej są one zgłaszane do Repozytorium dokumentów elektronicznych.

Bibliografia na stronie zu.p.lodz.pl

■ Jolanta Szczepaniak
Wydawnictwa Uczelniane Biblioteka PL